

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

EVROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

SUD (VEĆE)

PREDMET
AGOSI protiv UJEDINJENOG KRALJEVSTVA

(Predstavka br. 9118/80)

PRESUDA

STRAZBUR

24. oktobar 1986. godine

Presuda prevedena na srpski jezik u okviru zajedničkog projekta Evropske unije i Saveta Evrope „Oduzimanje imovinske koristi stečene krivičnim delom u Srbiji”.

U predmetu AGOSI*,

Evropski sud za ljudska prava, zasedajući, u skladu sa članom 43 Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: „Konvencija”) i relevantnim odredbama Poslovnika Suda, u Veću u čijem sastavu su bili:

g. G. VIARDA (*VIARDA*), *Predsednik*,
g. R. RISDAL (*RYSSDAL*),
g. Tor VILJAMSON (*Thór VILHJÁLMSSON*),
g. M. MATŠER (*MATSCHER*),
g. J. PINEIRO FARINA (*PINHEIRO FARINHA*),
g. L.-E. PETITI (*PETTITI*),
Ser Vinsent EVANS (*Sir Vincent EVANS*),

kao i g. M.-A. AJZEN (*EISSEN*), *Sekretar* i g. H. PECOLD (*PETZOLD*),
Zamenik Sekretara,

Posle razmatranja predmeta na sednicama zatvorenim za javnost 23. januara i 22. septembra 1986. godine,

Izriče sledeću presudu koja je usvojena poslednjeg gore navedenog datuma:

POSTUPAK

1. Predmet je 19. decembra 1984. godine Sudu uputila Evropska komisija za ljudska prava (u daljem tekstu: „Komisija”), u okviru roka od tri meseca predviđenog stavom 1 člana 32 i članom 47 Konvencije. Predmet proističe iz predstavke (br. 9118/80) protiv Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Severne Irske koju je Komisiji *podnela Gold-und Silberscheideanstalt AG* (u daljem tekstu: „kompanija AGOSI”).

2. Komisija se u svom zahtevu pozvala na članove 44 i 48 i na deklaraciju kojom je Ujedinjeno Kraljevstvo priznalo obaveznu nadležnost Suda (član 46). Svrha njenog zahteva jeste dobijanje odluke o tome da li predmetne činjenice ukazuju na to da je tužena Država prekršila svoje obaveze po osnovu člana 1 Protokola br. 1 Konvencije.

3. U odgovoru na upit, postavljen shodno stavu 3 (d) pravila 33 Poslovnika Suda, podnosilac predstavke je izjavio da želi da uzme učešće u postupku pred Sudom i u tu svrhu imenovao advokata koji će ga zastupati (pravilo 30).

---

* Napomena Sekretarijata Suda: Broj predmeta je 14/1984/86/133. Drugi broj označava godinu kada je predmet upućen Sudu na razmatranje a prvi broj označava poziciju ovog predmeta na spisku predmeta koji su Sudu upućeni u relevantnoj godini; poslednja dva broja označavaju položaj predstavke na spisku predmeta, podnetih Sudu od osnivanja i na spisku odgovarajućih podnesaka upućenih Komisiji.

4. Članovi sudskog veća po službenoj dužnosti bili su i Ser Vinsent Evans, izabrani britanski sudija (član 43 Konvencije), i g. G. Viarda, tadašnji Predsednik Suda (pravilo 21 stav 3 (b) Poslovnik Suda). Predsednik je 23. januara 1985. godine, u prisustvu Sekretara, žrebom odredio imena preostale petorice sudija, i to: g. R. Risdal, g. Tor Vilijamson, g. F. Matšer, g. J. Pineiro Farina i g. L.-E. Petiti (član 43 *in fine* Konvencije i stav 4 pravila 24).

5. Kao Predsednik Sudskog veća (pravilo 21 stav 5), g. Viarda je, preko Sekretara, konsultovao zastupnika Države Ujedinjenog Kraljevstva (u daljem tekstu: „Država”), delegata Komisije i advokata kompanije, podnosioca predstavke o potrebi za vođenjem postupka u pisanoj formi (stav 1. člana 37). Zatim su, shodno nalogu i uputstvima Predsednika Veća, Sekretarijatu podneta sledeća dokumenta:

- 26. aprila 1985. godine podnesak podnosioca predstavke;
- 6. maja podnesak Države;
- 18. i 19. jula zahtevi kompanije podnosioca predstavke, shodno članu 50 Konvencije;
- 30. decembra primedbe Države na te zahteve u pisanom obliku, zajedno s presudom domaćeg suda;
- 10. januara 1986. godine različiti dokumenti koje je zatražila Komisija.

6. Predsednik Suda je 22. oktobra 1985. godine, preko Sekretara Suda, nakon konsultacija sa zastupnikom Države, delegatom Komisije i advokatom kompanije podnosioca predstavke, naložio da usmeni postupak započne 20. januara 1986. godine (pravilo 38).

7. Javna rasprava je održana zakazanog dana u Sudu u Strazburu. Neposredno pred početak rasprave Sud je održao pripremnu sednicu.

Pred Sudom su nastupali:

(a) u ime Države

g. M. Iton (EATON), pravni savetnik, u svojstvu zastupnika,
Ministarstvo inostranih poslova i Komonvelta,

g. D. Latam (LATHAM), Q.C.1, u svojstvu advokata,

g. Foterbi (FOTHERBY), Uprava carina,
g. Alen (ALLEN), Uprava carina, u svojstvu savetnika;
g. Robinson (ROBINSON), Uprava carina,

(b) u ime Komisije

g. J. A. Frovin (FROWEIN), u svojstvu delegata;

(c) u ime kompanije podnosioca predstavke

g. R. Graupner (GRAUPNER), pravni savetnik, u svojstvu advokata,
g. G. Dajmond (DYAMOND), pravni savetnik, u svojstvu savetnika.

¹ Q. C. (Queen's Council) – savetnik Krune je počasna titula koja se u Velikoj Britaniji dodeljuje istaknutim predstavnicima advokatske profesije (prim. urednika).

8. Sudu su se obratili g. Iton i g. Latam u ime Države, g. Frovin u ime Komisije i g. Graupner u ime kompanije podnosioca predstavke, i dati su odgovori na pitanja koja su postavili Sud i nekoliko sudija.

9. U periodu između 15. januara i 7. marta 1986. godine, Država i podnosilac predstavke su, prema prilici, Sekretarijatu podneli niz dokumenata, bilo na zahtev Predsednika Suda ili na sopstvenu inicijativu.

10. Pismom koje je primljeno 21. marta 1986. godine podnosilac predstavke zatražio je odobrenje da podnese dodatni podnesak. Predsednik je, međutim, 28. juna 1986. godine takav zahtev odbio.

ČINJENICE

I. POSEBNE OKOLNOSTI OVOG SLUČAJA

11. Kompanija podnosilac predstavke, *AGOSI*, je akcionarsko društvo (*Aktiengesellschaft*) koje je osnovano i koje ima registrovano sedište u Saveznoj Republici Nemačkoj. Glavna delatnost ove kompanije jesu poslovi vezani za topljenje metala, ali se ona u dato vreme takođe bavila poslovima u vezi sa zlatnicima i srebrnjacima.

A. Zaplena zlatnika

12. Kompanija *AGOSI* je 1974. godine započela poslovanje s britanskim državljaninom X. Tokom njihovih poslovnih aktivnosti u periodu između avgusta 1974. godine i maja 1975. godine kompanija *AGOSI* je od X kupila veliku količinu britanskih kovanih novčića, koji datiraju pre 1947. godine i koji sadrže visok procenat srebra. Međutim, čini se da su ti kovani novčići bili ilegalno izvezeni iz Ujedinjenog Kraljevstva, a da to kompaniji nije bilo poznato.

13. U subotu 2. avgusta 1975. godine, posle završetka radnog vremena, X je posetio fabriku kompanije *AGOSI* u pratnji lica Y, koga je predstavio kao bogatog poslovnog čoveka. Oni su zatražili da odmah kupe 1.500 krugeranda, zlatnih novčića kovanih u Južnoj Africi, gde predstavljaju i zakonsko sredstvo plaćanja, u vrednosti od GBP 120.000. Kupovina je dogovorena i zlatnici su utovareni u automobil s registarskim tablicama Ujedinjenog Kraljevstva. U vezi s načinom plaćanja, izdat je ček bez garancije jedne engleske banke. Ček nije imao oznaku da je odobren za potrebe kontrole bankarskog obračuna. U ponedeljak, 4. avgusta, ček je predat banci kompanije *AGOSI* na naplatu. Međutim, 11. avgusta banka je obavestila kompaniju *AGOSI* da je odbijena naplata čeka. U ugovoru o prodaji postoji odredba shodno kojoj kompanija *AGOSI* ostaje vlasnik zlatnika sve dok ne primi uplatu u visini pune ugovorene vrednosti.

14. U međuvremenu, 2. avgusta, kupci su pokušali kolima da prokrijumčare zlatnike u Ujedinjeno Kraljevstvo. Međutim, zlatnici su otkriveni u rezervnoj gumi automobila i zaplenjeni od strane carinskih vlasti u Doveru.

15. Amandmanom od 5. jula 1973. godine ministar za trgovinu i industriju je na otvorenu opštu dozvolu za uvoz, 16. aprila 1975. godine, zabranio unošenje zlatnika. Ta zabrana je povučena 16. juna 1979. godine.

16. Dana 14. avgusta 1975. godine u Ujedinjenom Kraljevstvu pokrenut je krivični postupak protiv X i Y. Oni su, između ostalog, optuženi i za nezakonito kršenje zabrane uvoza zlatnika, protivno članu 304 (b) Zakona o carini i akcizama iz 1952. godine (u daljem tekstu: „Zakon iz 1952. godine”).

17. Kompanija *AGOSI* je najpre 18. a zatim ponovo 28. avgusta zatražila od Uprave carina povraćaj zlatnika, na osnovu činjenice da je kompanija njihov zakoniti vlasnik, i tvrdeći stoga da je ona nevinna žrtva prevare.

18. Službena lica Uprave carina 20. avgusta su posetila fabriku kompanije *AGOSI* u Nemačkoj da bi se raspitali o okolnostima pod kojima je prodaja obavljena. Kompanija *AGOSI* je nastavila da saraduje s Upravom carina tokom čitave krivične istrage.

19. Kompanija *AGOSI* je 1. oktobra dala izjavu o poništaju ugovora o prodaji, čime je prodaja zlatnika prema nemačkom zakonu postala nevažeća *ab initio*.

20. Advokati kompanije *AGOSI* su 13. oktobra 1975. godine uputili dopis predstavnicima Uprave carina, koji su bili zaduženi za taj slučaj, zahtevajući da službena lica Uprave carina iskoriste svoje diskreciono pravo odlučivanja, shodno članu 288. Zakona iz 1952. godine (vidi dole navedeni stav 35) i vrate zlatnike kompaniji, budući da ovi ne predstavljaju robu koja može biti predmet trajnog oduzimanja, u skladu sa Zakonom iz 1952. godine, ako se navedeno tumači u svetlu Ugovora o osnivanju Evropske ekonomske zajednice (Rimski ugovor), opštih načela međunarodnog javnog prava i Konvencije, naročito člana 1. Protokola br. 1.

21. U svom pisanom odgovoru od 29. decembra 1975. godine službena lica Uprave carina ispitivala su da li kompanija *AGOSI* osporava to da je uputila validan podnesak, tvrdeći da zlatnici ne podležu oduzimanju. Predstavnici Uprave carina naveli su da bi u tom slučaju – da bi mogli pristupiti oduzimanju zlatnika – morali da pokrenu postupak za oduzimanje pred Višim sudom², shodno članu 6 Dodatka VII Zakonu iz 1952. godine. U pogledu tvrdnji kompanije da zlatnici ne mogu biti trajno oduzeti (vidi gore navedeni stav 20), službena lica Uprave carina su primetila da, između ostalog, „[sudovi] [nisu imali] diskreciono pravo odlučivanja da odbiju potvrđivanje [zlatnika kao oduzetih] zbog štete koju je pretrpeo savestan vlasnik”. Zlatnici nisu bili vraćeni.

² *High court* – uz *Crown court* i *Court of Appeal* predstavlja sudsku instancu koja postupa u krivičnim predmetima najvećeg značaja i težine. U njemu postoje tri sudska odeljenja i najčešće postupa sudija pojedinac, osim u odeljenju „Kraljičinog veća”, gde predmete razmatra veće sastavljeno od dvojice ili više sudija, *prim. prev.*

B. Krivični postupak protiv lica X i Y

22. Prilikom trećeg suđenja u januaru 1977. godine, na kome je u korist tužioca svedočio direktor kompanije *AGOSI*, dr Roze (*ROSE*), X i Y su tvrdili da zabrana uvoza zlatnika predstavlja kršenje člana 30. Rimskog ugovora, kojim se garantuje slobodno kretanje dobara i da su, shodno tome, krivične optužbe koje su protiv njih podnete neosnovane.

23. Sudija u prvostepenom postupku nije prihvatio ovaj argument; u presudi od 31. januara 1977. godine on je zaključio da zabrana potpada pod odredbu o „javnoj politici” iz člana 36. Ugovora i da zlatnici predstavljaju kapital a ne robu u smislu člana 67.

24. X i Y su se žalili Apelacionom sudu, koji je 15. decembra 1977. godine podneo ovo pitanje Sudu pravde Evropskih zajednica, u skladu sa članom 177. Ugovora.

25. Sud pravde Evropskih zajednica je u presudi od 23. novembra 1978. godine potvrdio da južnoafrički zlatnici predstavljaju kapital a ne robu (predmet 7/78, [1978] *European Court Reports* 2247). Shodno tome, žalba koju su X i Y podneli nije bila prihvaćena, te su oni osuđeni i kažnjeni novčanom kaznom.

C. Građanski postupak kompanije *AGOSI* za povraćaj zlatnika

26. S obzirom na to da po okončanju prvostepenog krivičnog postupka predstavnici Uprave carina nisu izvršili povraćaj zlatnika, kompanija *AGOSI* je 14. aprila 1977. godine podnela tužbu Višem sudu. U relevantnom delu podneska kaže se:

„7. ... odredbe člana 44 i člana 275 Zakona o carini i akcizama iz 1952. godine i Dodatka VII pomenutog Zakona treba tumačiti u svetlu i prema opštem načelu međunarodnog javnog prava koje zabranjuje neopravdano oduzimanje imovine koja pripada „prijateljskim strancima“.³

8. Dalje, ili kao druga mogućnost, odredbe člana 44 i člana 275 Zakona o carinama i akcizama iz 1952. godine i Dodatak VII pomenutog Zakonu treba tumačiti u skladu sa članom 1 [Protokola br. 1] Evropske Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

9. U smislu prethodno spomenutog u stavovima 7 i 8 ovog podneska, ... zlatnici ne podležu oduzimanju.

10. Alternativno stavu 9, ako pomenuti zlatnici mogu biti oduzeti, onda u onome što je prethodno pomenuto u stavovima 7 i/ili 8 tuženi mora koristiti svoje ovlašćenje u skladu sa članom 288 Zakona o carinama i akcizama i/ili stavom 16 Dodatka VII pomenutog Zakona, kako bi izvršio povraćaj zlatnika tužiocu bez nametanja bilo kakvih uslova.

Podnosilac tužbe zahteva:

- (i) odluku o tome da ... su zlatnici vlasništvo [kompanije *AGOSI*];

---

³ Termin se koristi u dva značenja – da osoba / pravno lice potiče iz države koja nije u ratu s UK i/ili da je lice zakonito na teritoriji UK, *prim. prev.*

- (ii) odluku o tome da ... zlatnici ne mogu da budu oduzeti ...;
- (iii) odluku o tome da [kompanija *AGOSI*] ima pravo na povraćaj zlatnika bez nametanja bilo kakvih uslova za povraćaj ... zlatnika.”

Službena lica Uprave carina podnela su protivtužbu i tražila da zlatnici budu proglašeni oduzetim zato što podležu konfiskaciji, između ostalog, shodno članu 44 (b) i članu 44 (f) Zakona iz 1952. godine (vidi dole navedeni stav 33).

27. Kompanija *AGOSI* je 2. februara 1978. godine takođe podnela zahtev da Viši sud utvrdi usklađenost zabrane uvoza južnoafričkih zlatnika u Ujedinjeno Kraljevstvo s Rimskim ugovorom i slučaja njihove konfiskacije bez obeštećenja. Predmet je razmatran 20. februara i kompanija *AGOSI* je zatražila da se ova pitanja upute Sudu pravde Evropskih zajednica na odlučivanje.

28. Sudija Višeg suda g. Donaldson odbacio je ovaj zahtev istoga dana i dao na znanje da bi on isto tako odbio i tužbu protiv sudskog naloga da mu je podneta na odlučivanje (gore navedeni stav 26). Podnosilac predstavke je i pored toga ostao kod predmetne tužbe. Sudija Višeg suda g. Donaldson je 10. marta 1978. godine odbio ovu tužbu i, shodno protivtužbi predstavnika Uprave carina, naložio oduzimanje zlatnika kao robe koja podleže oduzimanju u skladu sa članom 44(f) Zakona iz 1952. godine (vidi dole navedeni stav 33).

29. Kompanija *AGOSI* je podnela žalbu Apelacionom sudu tvrdeći da se član 44(f) ne može primenjivati, budući da je Sud pravde Evropskih zajednica u međuvremenu zaključio da zlatnici ne predstavljaju robu (vidi gore navedeni stav 25), i ponovila svoje tvrdnje u smislu člana 1 Protokola br. 1 i opštih načela međunarodnog prava.

30. Apelacioni sud doneo je presudu 10. decembra 1979. godine ([1980] 2 *All England Law Reports* 138-144). Glavnu presudu je izrekao Lord Dening, s kojim su ostala dvojica sudija, sudija Bridž i Ser Dejvid Kerens, bila saglasna.

U vezi s tvrdnjom kompanije *AGOSI* da imaju pravo na povraćaj južnoafričkih zlatnika u svetlu njihove navodne nevinosti, Lord Dening je najpre izneo sledeća zapažanja:

„Pre nego što krenemo dalje mogu reći da carinski organi imaju diskreciono pravo odlučivanja po ovom pitanju. Dešava se ponekad da roba bude trajno oduzeta, a zatim se pojavi pravi vlasnik robe i kaže da je prevarom bio lišen te robe. Ako se carinske vlasti uvere u istinitost njegovih tvrdnji, mogu da ponište oduzimanje i da mu tu robu predaju. Shodno članu 288 Zakona iz 1952. godine, predstavnicima Uprave carina dato je veoma široko diskreciono pravo odlučivanja, shodno kome mogu da oduzmu neku robu ili da je vrate ili plate obeštećenje itd. To se može javiti kasnije. Nemačka kompanija, međutim, kaže da u ovom slučaju organi carine nisu uopšte imali pravo da trajno oduzmu robu. Ako se uzme u obzir vrednost samog zlata, nemačkoj kompaniji bi mnogo više odgovaralo da im se ti zlatnici vrate nego da im se plati obeštećenje za zlatnike, obračunato shodno ceni zlata iz 1975. godine.”

Lord Dening se zatim bavio različitim primedbama koje je kompanija *AGOSI* iznela protiv tvrdnje predstavnika Uprave carina da južnoafrički zlatnici podležu trajnom oduzimanju. Lord Dening je smatrao da je definicija robe prema

Rimskom ugovoru, u svrhu tumačenja člana 44 (f), irelevantna, i da ni u članu 1 Protokola br. 1, kao ni u opštem međunarodnom pravu, ne postoji ništa što zabranjuje trajno oduzimanje u ovom slučaju. On je zaključio:

„Čini mi se da su carinske vlasti u pravu. Država može trajno oduzeti ove južnoafričke zlatnike... Uprava carina ima u potpunosti diskreciono pravo da odluči da li je zahtev nemačke kompanije toliko čvrst i opravdan da bi trebalo da im te zlatnike vrati ili da ih zadrži i kompaniji isplati neko obeštećenje. To je diskreciono pravo Uprave carina.”

Sudija Vrhovnog suda g. Bridž je tome dodao:

„Da sam u potpunosti uveren, a nisam, da u međunarodnom pravu postoji takvo jedno načelo kao što [advokat nemačke kompanije] tvrdi, i dalje me ne bi mogao ubediti da bi trebalo da u Zakon o carini i akcizama iz 1952. godine unesemo opširne amandmane koje bi bilo neophodno doneti kako bi to načelo moglo da se primenjuje i da se napravi izuzetak od podleganja trajnom oduzimanju, tamo gde je bio jasan slučaj, shodno jeziku zakonske odredbe koji omogućava trajno oduzimanje, u korist stranog vlasnika robe koji može da dokaže da nije učestvovao u činu koji za sobom povlači oduzimanje imovine.”

Ser Dejvid Kerens primećuje:

„Ako je [strani vlasnik] nevin i ni na koji način nije bio saučesnik u krivičnom delu krijumčarenja, prikladno bi bilo da on ima mogućnost da zatraži da se diskreciono pravo odlučivanja upotrebi u njegovu korist. Ne vidim, međutim, da je moguće tumačiti Zakon na takav način koji bi robu koja pripada tom [strancu] isključivao iz odredbe koja predviđa trajno oduzimanje.”

Žalba je bila odbijena.

31. Apelacioni sud nije dao odobrenje za podnošenje žalbe Domu Lordova. Kompanija *AGOSI* je 27. marta 1980. godine Domu Lordova podnela molbu za podnošenje žalbe, ali je ona odbijena.

32. Pravni savetnici kompanije *AGOSI* su 1. aprila 1980. godine ponovo uputili dopis predstavnicima Uprave carina tražeći povraćaj zlatnika. Pravni savetnik predstavnika Uprave carina je 1. maja 1980. godine odbio taj zahtev, bez obrazloženja.

II. RELEVANTNO DOMAĆE PRAVO

A. Postupak za oduzimanje

33. Shodno članu 275 Zakona iz 1952. godine, roba koja podleže oduzimanju u skladu, između ostalog, i sa članom 44 Zakona, može biti zaplenjena ili zadržana od strane carinskih organa.

Član 44 u relevantnom delu glasi:

„U slučajevima kada:

...

(b) se neka roba uveze, unese ili istovari suprotno bilo kojoj zabrani ili ograničenju koje je u datom trenutku na snazi u tom smislu shodno nekom aktu ili pomoću njega; ili

...

(f) je neka uvezena roba sakrivena ili spakovana na način da se čini da je namera bila da se službeno lice prevari,

Ta roba može biti trajno oduzeta...”

34. Postupak koji treba da sledi posle zaplene dat je u Dodatku VII Zakona.

Shodno stavu 1, predstavnici Uprave carina obaveštavaju o zapleni svako lice koje je u vreme zaplene po njihovim saznanjima bilo vlasnik zaplenjene robe.

Svako lice koje tvrdi da data roba ne podleže trajnom oduzimanju mora, u skladu sa stavovima 3 i 4, dostaviti službenim licima Uprave carina pisani zahtev u roku od mesec dana od dana izdavanja obaveštenja o zapleni, ili, ako mu takvo obaveštenje nije uručeno, u roku od mesec dana od zaplene.

Stav 6 predviđa da ako je obaveštenje o zahtevu valjano uručeno, predstavnici Uprave carina će pokrenuti postupak za trajno oduzimanje robe pred sudom. Ovaj stav dalje navodi da „ako sud zaključi da su [predmeti] podobni za trajno oduzimanje, sud će [ih] proglasiti trajno oduzetim.” Shodno ustaljenoj sudskoj praksi, sudovi razmatraju samo pitanje da li zaplenjena roba potpada pod bilo koju kategoriju robe pomenutu u Zakonu koja podleže trajnom oduzimanju; sudovi ne razmatraju pitanje da li je vlasnik kriv ili je nedužan. Postupak trajnog oduzimanja se smatra građanskim postupkom, shodno stavu 8.

Ako predstavnicima Uprave carina nije uručen zahtev, shodno stavovima 3 i 4, tada se smatra da je zaplenjena roba, shodno stavu 5, valjano proglašena trajno oduzetom.

35. Prema članu 288 Zakona iz 1952. godine:

„Predstavnici carine mogu, ako smatraju da treba,

(a) ...

(b) da izvrše povraćaj svega onoga što je, shodno pomenutom zakonu, trajno oduzeto ili zaplenjeno, pod onim uslovima, ako ih uopšte bude, koje oni smatraju za odgovarajuće...”

B. Sudsko preispitivanje odluka organa uprave

36. Pre 11. januara 1978. godine, sudsko preispitivanje određenih odluka organa uprave se moglo zatražiti i dobiti podnošenjem zahteva za vanredno preispitivanje tih odluka (*mandamus*, *certiorari* i *prohibition*), u skladu sa članom 10 Zakona o uređenju pravosuđa iz 1938. godine i Odredbom 53 tadašnjeg Poslovnika Vrhovnog suda. Povrh toga, parnične strane su imale pravo da pokrenu sudski postupak za izdavanje izjave, zabrane ili naknadu štete u odgovarajućim slučajevima.

Prema rečima Države, „smatralo se da postojanje mnoštva pravnih lekova, od kojih svaki ima svoju procesnu idiosinkretičnost, predstavlja nepovoljnost po parničare i prepreku sposobnosti sudova da razviju jedan koherentan korpus prava u ovoj oblasti.” Naročito, zahtev za sudsko preispitivanje ne bi bio delotvoran ako osporena presuda nije sadržala razloge na kojima je zasnovana, budući da zakon ne dozvoljava prikupljanje dokaza o činjenicama ili o nekim drugim stvarima koje se ne pojavljuju u zapisniku / evidenciji o presudi (vidi „Izveštaj o pravnim lekovima u upravnom pravu” (*Law Commission*) br. 73, *Cmd.* 6407 (1976)).

37. Poslovnik Vrhovnog suda izmenjen je i dopunjen 1977. godine, zakonskim instrumentom, da bi predvideo postupak koji je danas poznat pod zvaničnim nazivom „sudsko preispitivanje”, namenjen svim strankama koje traže pravni lek u stvarima u vezi s javnim pravom. Amandmani su stupili na snagu 11. januara 1978. godine i stoga su bili primenjivi onda kada su službena lica Uprave carina donela svoju odluku, 1. maja 1980. godine (vidi gore navedeni stav 32).

38. Shodno praksi Vrhovnog suda, nova Odredba 53 je, između ostalog, uvela i sledeće promene:

„- Nastao je nov postupak pod nazivom ‘zahtev za sudsko preispitivanje’ i ovakvim jednim zahtevom podnosilac predstavke može zatražiti bilo koji od pojedinačnih oblika preispitivanja, bilo zajedno ili pojedinačno, a da pri tome ne mora da odabere bilo koju određenu nadležnost preispitivanja koja je primerena njegovom slučaju.

- Mehanizam zahteva za izricanje privremene mere, kao što su javno iznošenje dokumenata, ispitivanje i nalog da optuženi prisustvuje unakrsnom ispitivanju, uveden je u zahteve za sudsko preispitivanje i takve zahteve može da razmatra sudija ili sudija Odeljenja Vrhovnog suda.

- Ako je podnet zahtev za vanredni pravni lek u vidu *certiorari* naloga, osim što odluku može da poništi, sud predmet može da prosledi datom organu uprave, uz uputstvo da ga ponovo razmotri i donese odluku u skladu sa zaključcima suda, tako da sud može da funkcioniše ne samo kao ‘Kasacioni sud’ već i kao sud pune jurisdikcije u odnosu na predmet.” (Poslovnik Vrhovnog suda, *RSC*, 1985, tom. 1, Odredba 53, strane 757-758 stav 53/1 – 14/6).

39. Tokom reforme nije se menjao postupak u kome je zahtev za sudsko preispitivanje morao da bude podnet u dve faze. Prvo je potrebno dobiti odobrenje suda i shodno praksi Vrhovnog suda, „samo u slučaju da se takvo odobrenje dobije i u meri u kojoj je ono predviđeno, sud će razmatrati ključni zahtev za sudskim preispitivanjem.” „Odobrenje treba dati, ako sud na osnovu dostupnog

materijala proceni, a da pri tom ne zalazi u suštinu stvari, da postoji osnovan razlog za odobravanje pravnog leka koji podnosilac predstavke traži” (*RSC, loc. cit.*, str. 757, stavovi 53/1 – 14/23).

40. Razlozi na osnovu kojih se shodno novoj Odredbi 53 može odobriti sudsko preispitivanje jesu isti oni koji su se smatrali prihvatljivim u ranijim zahtevima za sudsko preispitivanje. Na osnovu prakse Vrhovnog suda mogu se razvrstati u sledeće grupe:

„1. Nedostatak ili višak nadležnosti ...

2. Tamo gde je došlo do greške u primeni prava na prvi pogled...

3. Nepoštovanje pravila osnovnih pravnih načela ... U širokom smislu, pravila osnovnih pravnih načela sadrže dužnost pravičnog postupanja ... Pravila osnovnih pravnih načela obično se primenjuju u onim slučajevima kada data odluka utiče na prava nekog lica, na primer prilikom eksproprijacije njegove imovine... Pravila osnovnih pravnih načela takođe se primenjuju onda kada podnosilac zahteva za sudsko preispitivanje nema pravo, na primer kada podnosi zahtev za izdavanje zakonom predviđene neophodne dozvole: u takvim slučajevima, iako dato lice nema pravo na dozvolu ako i dok mu ona ne bude izdata, postoji obaveza poštovanja prava osnovnih pravnih načela i pravičnog postupanja, zato što se koristi zakonsko ovlašćenje koje utiče na njegove interese ...”

4. Venzberijev princip – odluka organa vlasti može biti poništena ili na drugi način rešena odgovarajućim nalogom u postupku sudskog preispitivanja u slučaju kada sud zaključi da je odluka takva da ni jedan organ vlasti koji se valjano rukovodio relevantnim pravom i celishodno postupao, nije mogao doneti takvu odluku ...”

41. U nekoliko predmeta koji su razmatrani pred engleskim sudovima objašnjavano je zašto se organi uprave moraju valjano rukovoditi relevantnim pravom i celishodno postupati (vidi takođe „Upravno pravo”, *H.W.R. Wade, 5th edition (1980)*, strane 348-349 i 354-355). Tako u predmetu *Breen v. Amalgamated Engineering Union [1971] 2 Queen’s Bench Division*, str. 190, Lord Denning navodi:

„Diskreciono pravo odlučivanja nekog zakonom ustanovljenog tela nikada nije neograničeno. To je diskreciono pravo koje se mora koristiti u skladu sa zakonom. To znači u najmanju ruku ovo: zakonom predviđeno telo mora da se rukovodi relevantnim a ne irelevantnim razlozima. Ako nebitni razlozi, koje nije trebalo ni uzeti u obzir, utiču na njegovu odluku, odluka nije održiva. Bez obzira na to što je zakonom predviđeno telo postupalo u dobroj veri, ta odluka mora biti poništena.”

Dužna pažnja se mora pokloniti, između ostalog i obimu i predmetu zakona kojim se ovlašćenje daje. Prema mišljenju Lorda Rida u predmetu *Padfield v. Minister of Agriculture, Fisheries and Food [1968] Žalbe*, str. 997: „Parlament bi trebalo da je dao diskreciono pravo, s namerom da se ono koristi u cilju unapređivanja politike i predmeta Zakona.”

42. Država je priznala da, osim u presudi koju je 17. jula 1985. godine izrekao Viši sud (u predmetu *R. v. Commissioners of Customs and Excise, ex parte Leonard Haworth*), nije bilo slučajeva u kojima su se na korišćenje

diskrecionog prava od strane predstavnika Uprave za naplatu carina i akciza u pogledu povraćaja trajno oduzete robe primenjivali gore pomenuti principi.

U predmetu *Haworth* radilo se o zapleni jedne jahte od strane predstavnika Uprave carina, koja je korišćena pri pokušaju krijumčarenja droge, kao i o korišćenju diskrecionog prava od strane predstavnika Uprave carina, shodno članu 152 Zakona o upravljanju naplatom carina i akciza iz 1979. godine. Shodno ovoj odredbi, čija jezička formulacija je skoro identična jezičkoj formulaciji člana 288 Zakona iz 1952. godine, „Predstavnici Uprave carina mogu po slobodnom nahođenju, ... izvršiti povraćaj trajno oduzete ili zaplenjene stvari, pod određenim uslovima (ako ih uopšte ima) za koje oni smatraju da su odgovarajući.” Vlasnik jahte, koji je tvrdio da nije bio kriv za pokušaj krijumčarenja ni po kom osnovu, podneo je zahtev za sudsko preispitivanje odluke, pozivajući se na to da službena lica Uprave carina nisu iskoristila ili su odbila da iskoriste svoje zakonom predviđeno diskreciono pravo odlučivanja da bi izvršila povraćaj jahte. Viši sud (sudija Višeg suda g. Forbs) je smatrao da je korišćenje diskrecionog prava od strane predstavnika Uprave carina, shodno članu 152, obuhvatalo i razmatranje krivice vlasnika i smatrao je da predstavnici Uprave carina nisu valjano koristili svoje diskreciono pravo, shodno članu 152, u slučaju koji je prethodno postojao, budući da vlasniku nisu pružili potrebne informacije u vezi s njegovom navodnom odgovornošću i nisu mu dali mogućnost da na njih odgovori.

POSTUPAK PRED KOMISIJOM

43. U predstavi od 17. septembra 1980. godine upućenoj Komisiji (br. 9118/80), kompanija *AGOSI* se žalila da trajno oduzimanje zlatnika predstavlja kršenje člana 6 st 2 Konvencije i člana 1 Protokola br. 1.

44. Komisija je predstavku proglasila prihvatljivom 9. marta 1983. godine. U izveštaju od 11. oktobra 1984. godine (član 31) Komisija je izrazila svoje mišljenje, s devet glasova za i dva glasa protiv, da je došlo do kršenja člana 1 Protokola br. 1. Celovit tekst mišljenja Komisije, kao i dva izdvojena mišljenja sadržana u izveštaju, dati su kao aneks ovoj presudi.

KONAČNI PODNESCI SUDU

45. Na raspravi održanoj 20. januara 1986. godine Država je iznela tvrdnju da član 6 nije primenjiv u ovom predmetu i potvrdila je po suštini završne tvrdnje koja je izneta u njihovom podnesku kojim su zatražili od Suda da „odluči i ustanovi da nije došlo do kršenja prava kompanije podnosioca predstavke, shodno članu 1 Protokola br. 1 Konvencije”.

46. Podnosilac predstavke je, sa svoje strane, na raspravi ponovio, u suštini, završne tvrdnje koje su iznete u njihovom podnesku kojim je od Suda zatraženo „da zaključi da je Država izvršila povredu člana 1 Protokola br. 1... i člana 6 Konvencije...”.

PRAVO**I. ČLAN 1 PROTOKOLA BR. 1**

47. Podnosilac predstavke nije se žalio na prvobitnu zaplenu južnoafričkih zlatnika od strane carinskih vlasti. Njihova pritužba se odnosi na trajno oduzimanje zlatnika i kasnije odbijanje predstavnika Uprave carina da izvrše njihov povraćaj. Podnosilac predstavke je tvrdio da su ove odluke bile u suprotnosti sa članom 1 Protokola br. 1 Konvencije, koji glasi:

„Svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulisala korišćenje imovine u skladu s opštim interesima ili da bi obezbedila naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni.”

Kompanija *AGOSI* je tvrdila da konfiskacija zlatnika nije bila opravdana shodno ovom članu, budući da je ona zakoniti vlasnik zlatnika i ne snosi bilo kakvu krivicu, te da joj nije data prilika da, shodno relevantnim odredbama zakona Ujedinjenog Kraljevstva, dokaže svoju nevinost pred sudom.

A. Opšta razmatranja

48. Član 1 Protokola br. 1 u suštini garantuje pravo na imovinu (vidi presudu u predmetu *Marckx* od 13. juna 1979. godine, Series A br. 31, strane 27-28, stav 63). On sadrži „tri jasno razgraničena pravila”: prvo pravilo, koje je dato u prvoj rečenici prvog stava, jeste opšte prirode i naglašava načelo neometanog uživanja imovine; drugo pravilo, sadržano u drugoj rečenici prvog stava, bavi se lišavanjem imovine i postavlja izvesne uslove u tom pogledu; treće pravilo, navedeno u drugom stavu, priznaje da Države ugovornice imaju pravo, između ostalog, da kontrolišu korišćenje imovine u skladu s opštim interesom (vidi, *inter alia*, presudu u predmetu *Sporrong and Lönnroth* od 23. septembra 1982. godine, Series A br. 52, strana 24, stav 61). Međutim, ta tri pravila nisu „jasno razgraničena” u smislu da nisu uopšte međusobno povezana: drugo i treće pravilo se bave određenim slučajevima mešanja u pravo na neometano uživanje imovine, pa bi stoga trebalo da budu tumačena u svetlu opšteg načela koje je naglašeno u prvom pravilu (vidi: presudu u predmetu *Lithgow and Others* od 8. jula 1986. godine, Series A br. 102, str. 46, stav 106).

49. Trajno oduzimanje krijumčarenih južnoafričkih zlatnika predstavljalo je mešanje u pravo kompanije podnosioca predstavke na neometano uživanje njihove imovine koje je zaštićeno članom 1 Protokola br. 1. Ovo nije bilo sporno.

50. Sud najpre mora da utvrdi da li je glavna odredba u ovom predmetu druga rečenica prvog stava ili drugog stava.

51. Zabrana uvoza zlatnika u Ujedinjeno Kraljevstvo očigledno je predstavljala kontrolu korišćenja imovine.

Zaplena i trajno oduzimanje južnoafričkih zlatnika predstavljali su mere koje su preduzete zarad sprovođenja zabrane. Tačno je da je Viši sud doneo presudu da južnoafričke zlatnike proglasi trajno oduzetim na osnovu tačke (f) člana 44 Zakona iz 1952. godine, smatrajući da su ti zlatnici predstavljali robu koja je bila sakrivena na takav način da se sticao utisak da je to urađeno da bi se obmanuli carinski službenici. Međutim, protivtužba predstavnika Uprave carina u vezi s trajnim oduzimanjem zlatnika takođe se oslanjala, između ostalog, na tačku (b) istog člana, koja je predviđala trajno oduzimanje robe koja je uvezena u suprotnosti sa zabranom uvoza (vidi gore navedene stavove 26 i 33). Ne čini se da je u ovom kontekstu od presudnog značaja to što je Viši sud odlučio da se pozove na jednu od ovih tačaka a ne i na drugu.

U trajno oduzimanje zlatnika je, naravno, spadalo i lišavanje imovine, ali je u datim okolnostima trajno oduzimanje predstavljalo sastavni element postupka za kontrolu korišćenja zlatnika, poput južnoafričkih zlatnika, u Ujedinjenom Kraljevstvu. Stoga je drugi stav člana 1 Protokola br. 1 taj koji je primenjiv u ovom predmetu (vidi, *mutatis mutandis*, presuda u predmetu *Handyside* of 7. decembra 1976. godine, Series A br. 24, str. 30, stav 63).

B. Poštovanje uslova iz drugog stava

52. Drugi stav člana 1 Protokola br. 1 priznaje pravo Države „da sprovodi one zakone koje smatra potrebnim za kontrolu korišćenja imovine ... u skladu s opštim interesima.”

Nesumnjivo je da je zabrana uvoza južnoafričkih zlatnika u Ujedinjeno Kraljevstvo sama po sebi bila usklađena s uslovima iz pomenute odredbe. Budući da drugi stav treba tumačiti u svetlu opšteg načela koje je naglašeno u uvodnoj rečenici člana 1 Protokola br. 1 (vidi gore navedeni stav 48 *in fine*), u pogledu sprovođenja ove zabrane mora ipak postojati razuman odnos srazmernosti između sredstava koja su korišćena i cilja kome se teži. Drugim rečima, Sud mora da utvrdi da li je postignuta pravična ravnoteža između zahteva opštih interesa u ovom pogledu, te interesa datog pojedinca ili pojedinaca (vidi gore pomenutu presudu u predmetu *Sporrong and Lönnroth*, strana 26, stav 69 i str. 28, stav 73, kao i presudu u predmetu *James and Others* od 21. februara 1986. godine, Series A br. 98, str. 34, stav 50). Prilikom utvrđivanja da li je postignuta prava ravnoteža Sud priznaje da Država uživa široko polje slobodne procene u pogledu odabira načina sprovođenja i utvrđivanja da li su posledice sprovođenja opravdane u opštem interesu, u cilju postizanja svrhe datog zakona.

53. Kao što je Komisija istakla, prema opštim pravnim načelima koje priznaju sve Države ugovornice, krijumčarena roba može po pravilu biti predmet trajnog oduzimanja. Međutim, Komisija i podnosilac predstavke su smatrali da mora postojati veza između ponašanja vlasnika krijumčarene robe i kršenja zakona da bi se opravdalo trajno oduzimanje, tako da ako je vlasnik „nevin”, on bi trebalo da bude u mogućnosti da povрати oduzetu robu.

Država je smatrala da takvo pravo ne daje ni Konvencija ni Protokol br. 1. Tvrđili su da ako se svrha mešanja u vlasnikovo pravo na neometano uživanje

imovine može opravdati u smislu člana 1 Protokola br. 1, onda se i trajno oduzimanje može opravdati, pod uslovom da se za dato trajno oduzimanje s pravom može reći da služi toj svrsi. Međutim, priznali su da u praktičnom smislu, u slučajevima u kojima osoba nije ni na koji način kriva za nešto što bi moglo na bilo koji način biti povezano sa svrhom zakona, vrlo je verovatno da trajno oduzimanje te imovine, ako se zakon tumači na iole razuman način, ne bi moglo da potpomogne ostvarenje zadatog cilja.

54. Prvo se mora primetiti da iako postoji trend u praksi Država ugovornica da se ponašanje vlasnika robe, a posebno njegov oprez i pažnja, uzima u obzir prilikom odlučivanja o tome da li treba vratiti krijumčarenu robu ili ne – pod pretpostavkom da ova nije opasna – primenjuju se različiti standardi i ne bi se moglo reći da postoji neka ujednačena praksa. Da bi se trajno oduzimanje moglo opravdati, shodno uslovima drugog stava člana 1 Protokola br. 1, dovoljno je da budu ispunjeni eksplicitni zahtevi iz ovog stava i da je Država postigla odgovarajuću ravnotežu između javnog interesa i interesa pojedinca (vidi gore navedeni stav 52). Uspostavljanje odgovarajuće ravnoteže zavisi od mnogo faktora, a ponašanje vlasnika imovine, uključujući i stepen krivice kao i stepen brige i opreza koji je pokazao, jesu elementi sveukupnih okolnosti koje bi trebalo uzeti u obzir.

55. Shodno tome, iako drugi stav člana 1 Protokola br. 1 ne sadrži izričite procesne zahteve, Sud mora da razmotri da li su primenjeni postupci u datom predmetu bili takvi da su mogli, između ostalog, da omoguće i to da se stepen krivice ili opreza kompanije podnosioca predstavke uzmu u obzir, ili u najmanju ruku, da se u obzir uzme odnos između ponašanja kompanije i kršenja zakona, što se nesumnjivo dogodilo; a isto tako, da li su dati postupci pružili kompaniji podnosiocu predstavke dovoljno mogućnosti da svoj predmet iznese nadležnim organima vlasti. Prilikom utvrđivanja da li su ovi uslovi zadovoljeni, moraju se u obzir uzeti i postupci koji se mogu primeniti (vidi između ostalih izvora, *mutatis mutandis*, presudu u predmetu *X v. the United Kingdom* od 5. novembra 1981. godine, Series A br. 46, str. 26, stav 60).

56. U ovom predmetu, pitanje trajnog oduzimanja je tretirano u okviru dve odvojene faze: postupkom za trajno oduzimanje pred sudovima i kasnijim utvrđivanjem od strane predstavnika Uprave carina, shodno članu 288 Zakona iz 1952. godine, da li bi trebalo ili ne da iskoriste svoje diskreciono pravo odlučivanja i podnosiocima predstavke izvrše povraćaj južnoafričkih zlatnika. Neosporno je da je pitanje ponašanja kompanije AGOSI tokom postupka pred Višim sudom, shodno članu 44 Zakona, bilo irelevantno za proglašenje zaplenjenih južnoafričkih zlatnika trajno oduzetim. Međutim, pitanje ponašanja kompanije je implicitno pokrenuto u njihovom zahtevu za povraćaj južnoafričkih zlatnika, shodno članu 288 (vidi gore navedene stavove 32 i 35), koji je podnet predstavnicima Uprave carina 1. aprila 1980. godine, tj. pošto su sudovi i formalno potvrdili trajno oduzimanje zlatnika. U skladu s pravilima domaćeg prava, službena lica Uprave carina trebalo je da se rukovode relevantnim razlozima (vidi gore navedene stavove 40 i 41). U ovom predmetu, u relevantne razloge svakako spadaju navodna nevinost i sve mere opreza koje su preduzete od strane vlasnika oduzetih zlatnika, kao i odnos između ponašanja vlasnika i akta kršenja zakona o uvozu.

57. Podnosilac predstavke je tvrdio da je sam upravni postupak, u svrhu tumačenja drugog stava člana 1 Protokola br. 1, nedovoljan: potreban je sudski pravni lek da bi se zaštitio vlasnik koji nije kriv.

Država je na taj argument odgovorila tvrdnjom da ako Sud prihvati ovakvo osporavanje, pravo Ujedinjenog Kraljevstva nudi odgovarajuću kontrolu omogućavanjem sudskog preispitivanja odluke predstavnika Uprave carina, shodno članu 288. Podnosilac predstavke je, međutim, osporavao da je sudsko preispitivanje omogućeno u pogledu ovih odluka, i alternativno, da i ako bi se prihvatilo da je takvo preispitivanje bilo dostupno, da delokrug tog sredstva nije dovoljno sveobuhvatan da bi predstavljao delotvoran pravni lek.

58. Podnosilac predstavke je tvrdio da se nedostatak sudskog preispitivanja u njihovom predmetu uočava i u presudama Višeg suda kao i Apelacionog suda, uzimajući naročito u obzir tačku 10 izjave o tužbi u nalogu za poziv na sud koji je kompanija uložila 14. aprila 1977. godine (vidi gore navedeni stav 26).

Država je osporavala tumačenje ovih presuda od strane kompanije *AGOSI*. Prema tvrdnji Države, ove presude samo pokazuju da je zahtev kompanije da se proglasi da južnoafrički zlatnici treba da joj budu vraćeni preuranjen, i da on ne može biti razmatran pre nego što se zlatnici ne proglase trajno oduzetim i dok predstavnici Uprave carina ne odbiju da iskoriste svoje diskreciono pravo, shodno odeljku 288.

Čitanjem presuda potvrđuje se tumačenje Države (vidi naročito navedene delove iz presude Lorda Deninga u Apelacionom sudu u stavu 30 gore). Procesne teškoće prema engleskom pravu, naročito činjenica da službena lica Uprave carina nisu ni na koji način obrazložila svoje odluke, mogle su svakako, pre reforme koja je sprovedena 1977/78. godine, da opravdaju zaključak da postupak koji je kompaniji podnosiocu predstavke bio dostupan, nije dozvolio da na delotvoran način traži pravni lek koji sudsko preispitivanje nudi (vidi gore navedeni stav 36-38). Međutim, kada su 1. maja 1980. godine predstavnici Uprave carina doneli svoju odluku, shodno članu 288, reforma sudskog preispitivanja je već stupila na snagu, tako da su ove prepreke otklonjene.

59. Podnosilac predstavke takođe je, međutim, tvrdio da pravni lek u vidu sudskog preispitivanja ne bi bio od koristi, usled činjenice da je diskreciono pravo predstavnika Uprave carine, shodno članu 288, toliko široko postavljeno da se ne može podvrgnuti preispitivanju. Država je ovo osporavala tvrdeći da je sudsko preispitivanje korišćenja diskrecionog prava organa uprave uvek moguće.

Sud primećuje da je dostupnost pravnog leka u okolnostima sličnim okolnostima slučaja podnosioca predstavke nedavno pokazana presudom od 17. jula 1985. godine, u predmetu *R. v. H.M. Customs and Excise, ex parte Leonard Haworth* (vidi gore navedeni stav 42). U tom predmetu Viši sud je sproveo postupak sudskog preispitivanja diskrecione ocene predstavnika Uprave carina, shodno članu 152 Zakona o upravljanju naplatom carina i akciza iz 1979. godine, čiji član carinskim službenicima daje isto široko diskreciono pravo kao i član 288 Zakona iz 1952. godine (vidi gore navedeni stav 35). Iako je ta presuda doneta nakon ovog predmeta, nema indicija da je ona predstavljala novi pravac u tumačenju zakona.

U ovim okolnostima, tvrdnje kompanije *AGOSI* po ovoj tački čine se neosnovanim.

60. Alternativno, kompanija je tvrdila da, iako je takav pravni lek možda i bio dostupan, njegov delokrug je bio nedovoljan u svrhu tumačenja drugog stava člana 1 Protokola br. 1.

Po mišljenju Suda, ovaj argument takođe ne stoji. Jedan od razloga za osporavanje odluke organa uprave, kao što su službena lica Uprave carina, jeste – i po ovom pitanju sporenja nije bilo – da je „odluka bila takva da svaki organ uprave, koji se na pravi način rukovodi relevantnim pravom i postupa celishodno, nije mogao da je donese” (takozvani „Venzberijev” princip), na primer, usled toga što organ uprave koji koristi diskreciono pravo odlučivanja nije uzeo u obzir relevantne razloge (vidi gore navedeni stav 41). Štaviše, priroda i delotvornost pravnog leka putem podnošenja zahteva za sudsko preispitivanje u kontekstu zaplene i trajnog oduzimanja robe od strane carinskih organa, ilustrovani su nedavnom presudom u predmetu *Haworth* (vidi gore navedene stavove 42 i 59). U tom predmetu, Viši sud je smatrao da su, prilikom korišćenja svog diskrecionog prava u okolnostima koje su slične okolnostima ovog predmeta, predstavnici Uprave carina postupali necelishodno, u smislu da vlasniku robe koja je zaplenjena prilikom pokušaja krijumčarenja nisu pružili potrebne informacije o tome za šta se on tereti niti dali priliku da odgovori ili dokaže da nije saučesnik u bilo čemu što je kriminalno ili neodgovorno postupanje.

Sud smatra da je pod datim okolnostima delokrug sudskog preispitivanja shodno zakonu Ujedinjenog Kraljevstva dovoljan da zadovolji uslove iz drugog stava člana 1 Protokola br. 1.

61. Kompanija *AGOSI* je dalje tvrdila da ona nije morala da iskoristi ovaj pravni lek, budući da pravu Ujedinjenog Kraljevstva nedostaje potrebna izvesnost po tom pitanju. Međutim, kao što se vidi iz gore navedenih stavova 58 i 60, ova tvrdnja nema uporište u pruženim dokazima.

C. Zaključak

62. Sud stoga zaključuje da postupak koji je bio dostupan podnosiocu predstavke protiv odbijanja predstavnika Uprave carina da izvrše povraćaj južnoafričkih zlatnika, ne može biti odbačen kao neadekvatan u svrhu tumačenja drugog stava člana 1 Protokola br. 1. Posebno, nije ustanovljeno da britanski sistem nije uspeo bilo da uzme u obzir ponašanje podnosioca predstavke, bilo da podnosiocu predstavke pruži razumnu mogućnost da predstavi svoj slučaj.

Činjenica da je podnosilac predstavke, iz njemu poznatih razloga, odlučio da ne zatraži sudsko preispitivanje odluke predstavnika Uprave carina iz maja 1980. godine i samim tim ne iskoristi sve prednosti zaštitnih mehanizama koji su na raspolaganju vlasnicima koji tvrde da su nevini i da nisu nemarno postupali, ne može opovrgnuti ovaj zaključak. Shodno tome, nije došlo do povrede člana 1 Protokola br. 1.

II. ČLAN 6 KONVENCIJE

63. Podnosilac predstavke tvrdio je, takođe, da je došlo do povrede sledećih odredbi člana 6 Konvencije:

„1. Svako, tokom odlučivanja... o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu... raspravu... pred nezavisnim i nepristrasnim sudom...

2. Svako ko je optužen za krivično delo smatraće se nevinim sve dok se ne dokaže njegova krivica na osnovu zakona.”

...”

Kompanija *AGOSI* se žalila da odluka koju su doneli engleski sudovi tokom postupka trajnog oduzimanja kao i odluka predstavnika Uprave carina po zahtevu za povraćaj južnoafričkih zlatnika, predstavljaju odlučivanje o krivičnoj optužbi, u smislu člana 6, protiv nje. Njena pritužba se uglavnom odnosila na to da pravo da se neko ima smatrati nevinim dok se ne dokaže suprotno tokom prvog kruga postupaka nije poštovano, a da u drugom krugu postupaka nije poštovano njeno pravo da se po krivičnoj optužbi protiv nje odlučuje pred sudom.

64. Mora se najpre utvrditi mogu li postupci na koje se podnosilac predstavke žali biti posmatrani, bilo odvojeno ili zajedno, kao postupci u kojima se odlučuje po krivičnoj optužbi protiv kompanije *AGOSI*, što je tvrdnja koju su i Država i delegat Komisije osporavali.

65. Sud po ovom pitanju deli mišljenje Države i delegata.

Trajno oduzimanje južnoafričkih zlatnika od strane sudova i kasnije odbijanje predstavnika Uprave carina da izvrše njihov povraćaj, predstavljaju mere koje proizilaze iz čina krijumčarenja koji su počinila lica X i Y (vidi gore navedene stavove 28 i 32). Krivične optužbe u vezi s tim aktom podignute su, shodno domaćem pravu, protiv krijumčara ali ne i protiv kompanije *AGOSI* (vidi gore navedene stavove 22 – 25).

Činjenica da su preduzete mere, koje proizilaze iz nekog čina za koji je treća strana krivično gonjena, imale negativan uticaj na imovinska prava kompanije *AGOSI*, ne može sama po sebi da dovede do zaključka da je tokom postupaka na koje se podnosilac predstavke žali došlo do podizanja „krivične optužbe”, u smislu člana 6, protiv kompanije koja je podnosilac predstavke.

66. Usklađenost posledičnih mera s pravima podnosioca predstavke koja su garantovana Konvencijom, ispitana je u ovoj presudi na osnovu člana 1 Protokola br. 1.

Ni jedan od postupaka na koje se podnosilac predstavke žali ne može se smatrati postupkom koji se bavio „odlučivanjem po krivičnoj optužbi” koja je podignuta protiv kompanije podnosioca predstavke; shodno tome, član 6 Konvencije se ne primenjuje u ovom smislu.

67. Podnosilac predstavke se nije pozivao na član 6 u onom delu u kome se odnosi na „građanska prava i obaveze”, pa Sud ne smatra da je neophodno da razmatra ovo pitanje na sopstvenu inicijativu.

IZ OVIH RAZLOGA, SUD

1. *Utvrdjuje*, sa šest glasova za i jednim glasom protiv, da nije došlo do povrede člana 1 Protokola br. 1;

2. *Utvrdjuje*, sa šest glasova za i jednim glasom protiv, da se član 6 Konvencije ne može primeniti u ovom predmetu u onom delu koji se odnosi na odlučivanje o krivičnoj optužbi;

3. *Utvrdjuje*, sa pet glasova za i dva glasa protiv da nije potrebno uzeti u obzir član 6 u onom delu koji se odnosi na odlučivanje o građanskim pravima i obavezama.

Sačinjeno na engleskom i francuskom jeziku i izrečeno na javnoj raspravi u zgradi Suda u Strazburu, 24. oktobra 1986. godine.

Mark-Andre AJZEN
Sekretar

Žerar VIARDA
Predsednik

Shodno stavu 2 člana 51 Konvencije i stavu 2 pravila 52 Poslovnika Suda, izdvojena mišljenja sudije Tora Vilijamsona i sudije Petitija nalaze se u prilogu ovoj presudi.

G. V.
M.-A. A.

IZDVOJENO MIŠLJENJE SUDIJE TORA VILIJAMSONA

Ne mogu, na žalost, da se složim s većinom članova Veća u ovom predmetu. Smatram da je došlo do povrede stava 1 člana 6 u građanskopravnom smislu, ali da nije došlo do povrede u krivičnopravnom smislu. Po mom mišljenju, pitanje da li je došlo do povrede člana 1 Protokola br. 1 utopljeno je u pitanje koje je pokrenuto shodno članu 6. Ovi zaključci su me naterali da se pridružim većini u svemu osim po poslednjem pitanju u vezi s izrekom presude.

Slažem se s većinom kada, u stavu 55 presude, kaže da je po ishod predmeta od odlučujućeg značaja to da li su podnosiocu predstavke, shodno domaćem pravu, date dovoljne procesne garancije. Ali, kao što je već rečeno, ne slažem se s većinom kada svoj argument bazira na tome da bi nedostatak procesnih garancija značio povredu člana 1 Protokola br. 1. Smatram da bi to predstavljalo povredu stava 1 člana 6 u vezi s odlučivanjem o „građanskim pravima” podnosioca predstavke. Nebitno je da li je ova odredba navedena u argumentima podnosioca predstavke, bilo u građanskopravnom ili krivičnopravnom smislu ili u oba. Glavni razlog koji me je naterao na primenu člana 6 a ne člana 1 Protokola br. 1 jeste taj da član 6 naglašava jasno formulisano pravilo o pravu na pravično suđenje. Takvo pravilo nije izričito utvrđeno članom na koji se većina poziva, i većina smatra da je ono implicitno sadržano u toj odredbi. Po mom mišljenju, takvo tumačenje Konvencije nije potrebno i donekle je nategnuto.

Došavši do zaključka da je član 6 ključna odredba, sledeće pitanje na koje bi trebalo dati odgovor je da li je građansko pravo podnosioca predstavke bilo dovedeno u pitanje. Ne bi bilo primereno da pokušam da u ovom izdvojenom mišljenju formulišem jedno opšte pravilo u vezi s linijom razdvajanja između građanskih prava i prava u vezi s javnim pravom u oblasti carina i akciza. Dovoljno je reći da me donekle specifične okolnosti ovog predmeta teraju da bez oklevanja klasifikujem zahtev kompanije *AGOSI* za povraćaj zlatnika kao potvrdu „građanskog prava”, u svrhu tumačenja stava 1 člana 6 Konvencije.

Ostaje, zatim, da se utvrdi da li postupak koji je korišćen ili koji je bio na raspolaganju zadovoljava zahteve iz stava 1 člana 6. Ova odredba zahteva, između ostalog, pravično suđenje pred sudom. A to znači da se moraju razmotriti sledeća tri pitanja, kao što to većina i čini u stavovima 58, 59 i 60 ove presude, tačnije:

- da li je sudsko preispitivanje kao pravni lek bilo dostupno?
- da li je diskreciono pravo predstavnika Uprave carina bilo toliko široko da ga nije bilo moguće podvrgnuti preispitivanju?
- da li je delokrug takvog sudskog preispitivanja, koje je možda bilo dostupno, bio dovoljno širok?

Strogo govoreći, tačno je da je sudsko preispitivanje, kao što je u stavu 58 većina i zaključila, bilo dostupno na osnovu zakona i da je odluku koju je osporavao podnosilac predstavke, kao što je i navedeno u stavu 59 i kao što se vidi iz predmeta *Haworth* iz 1985. godine, teoretski bilo moguće preispitati. Smatram da je jasno da je, prema pozitivnom pravu Ujedinjenog Kraljevstva, ovo jedan pravni lek koji se može koristiti, doduše veoma retko. Ovo je vrlo važno

budući da okolnosti u kojima se sudsko preispitivanje može tražiti nisu retke. Štaviše, razlozi zbog kojih se preispitivanje može odobriti su ograničeni po obimu. Ti razlozi su dati u stavu 40 presude, gde se citira deo prakse Vrhovnog suda (1985) koji se odnosi na takozvanu Odredbu 53.

Imajući u vidu sadržaj stava 40 presude, nisam uveren da je podnosiocu predstavke, u skladu s engleskim pravom, bilo dostupno sudsko sredstvo zadovoljavajućeg delokruga, u svrhu tumačenja stava 1 člana 6 Konvencije, putem koga bi se moglo odlučivati o građanskom pravu koje se tražilo.

IZDVOJENO MIŠLJENJE SUDIJE PETITIJA

(Prevod)

Ja se ne slažem s većinom u ovom predmetu, budući da smatram da je stvarno došlo do kršenja Protokola br. 1 i člana 6 Konvencije.

Tačno je da je delokrug presude u vezi s pravilima koja se mogu primeniti na carinske organe ograničen. Sud je zaključio da nije došlo do povrede Protokola br. 1 a da se član 6 ne može primeniti. Dakle, Sud smatra da je podnosiocu predstavke bio dostupan postupak koji omogućava adekvatno sudsko preispitivanje odluke iz maja 1980. godine, koju su doneli predstavnici Uprave carina.

U vezi s članom 1 Protokola br. 1

U vezi sa drugim stavom člana 1 Protokola br. 1, Sud navodi da je trajno oduzimanje robe dozvoljeno samo ako se poštuju eksplicitni zahtevi ovog člana i ako Država postigne pravu ravnotežu između svojih sopstvenih interesa i interesa zainteresovane strane (stavovi 52 i 54).

Prema mišljenju Suda, nije ustanovljeno da britanski sistem nije uspeo da obezbedi da se ponašanje podnosioca predstavke uzme u obzir, pa se stoga ova kompanija može smatrati odgovornom za to što nije tražila sudsko preispitivanje odluke predstavnika Uprave carina, donete u maju 1980. godine, što bi joj omogućilo da iskoristi sve prednosti koje pružaju zaštitne mere koje bi trebalo da budu dostupne vlasnicima imovine koji nisu počinili carinski prekršaj.

Smatram, međutim, da je podnosilac predstavke bio sprečen da iskoristi one zaštitne mere na koje je imao pravo.

Kompanija *AGOSI* je pokušala da iskoristi sva opšte poznata pravna sredstva. Po izricanju presude prvostepenog suda, kojom se nalagalo oduzimanje zlatnika shodno članu 44(b) Zakona o carinama iz 1952. godine, kompanija je svoj predmet podnela Apelacionom sudu, koji je žalbu odbio, nakon što je razmotrio pravnu definiciju robe ili kapitala koju pruža Rimski ugovor.

Apelacioni sud nije dozvolio podnošenje žalbe Domu Lordova. Kompanija *AGOSI* je 27. marta 1980. godine neuspešno pokušala da dobije dozvolu od samog Doma Lordova, da mu podnese žalbu.

Ser Dejvid Kerens je, međutim, u Apelacionom sudu primetio:

„Bez obzira na delokrug načela međunarodnog prava u vezi s trajnim oduzimanjem robe koja pripada stranim državljanima, po mom mišljenju jasno je da se to načelo ne može primeniti na trajno oduzimanje krijumčarene robe. Ako stranac može da dokaže da bi to trajno oduzimanje značilo da on bude lišen svoje imovine i da nije ni na koji način učestvovao u krijumčarenju, primereno bi bilo da on ima mogućnost da zatraži da diskreciono pravo odlučivanja bude upotrebljeno njemu u korist, ali ne vidim da je moguće Zakon tumačiti na takav način koji bi robu koja

pripada tom [strancu] isključivao iz odredbe koja predviđa oduzimanje.” ([1980] *All England Law Reports*).

Sledeći događaji su prethodili ovom postupku pred Apelacionim sudom.

Kompanija *AGOSI* je uputila zahtev carinskim vlastima za povraćaj zlatnika 18. i 28. avgusta 1975. godine. Službena lica Uprave carina došla su u fabriku kompanije *AGOSI* u inspekciju i nisu našla bilo kakve dokaze da je izvršeno neko krivično delo. Sledeći zahtev, upućen carinskim vlastima 13. oktobra 1975. godine, takođe nije urodio plodom. Uprkos tome, kompanija *AGOSI* je saradivala sa carinskim vlastima u krivičnom postupku koji je vođen protiv lica X i Y. Građanski postupak za povraćaj zlatnika bio je pokrenut protiv predstavnika Uprave carina i akciza 14. aprila 1977. godine, pred Višim sudom, ali je i on odbijen.

Postupak za oduzimanje imovine je u englesko pravo prvi put uveden Zakonom o konsolidaciji carina iz 1853. godine, ali ovaj zakon nije ukinuo diskreciono ovlašćenje carinskih organa da izvrše povraćaj trajno oduzete imovine.

U periodu između 1836. (predmet *R. v. Commissioners of Customs and Another*) i 1985. godine (predmet *Haworth*) očigledno nije bilo predmeta u kome je došlo do sudskog preispitivanja korišćenja diskrecionog ovlašćenja od strane carinskih organa da izvrše povraćaj trajno oduzete imovine.

Presuda u predmetu *Haworth* se ne može navesti kao presedan protiv predmeta *AGOSI*, budući da je ona doneta posle odluke Višeg suda u predmetu *AGOSI*. Kompanija *AGOSI* je tvrdila da bi reč „može” u Zakonu o konsolidaciji carina iz 1876. godine morala da se tumači kao davanje diskrecionog ovlašćenja sudovima u pogledu povraćaja zaplenjene imovine. Dom Lordova bi možda doneo korisnu odluku o ovoj vrlo važnoj stvari, da je podnosiocu predstavke omogućio da im podnese žalbu.

Čini mi se da postupak koji je primenjen nije napravio jasne razlike između krivičnog i upravnog prava, između konfiskacije u engleskom smislu „oduzimanja” i konačnog oduzimanja, s prenosom vlasništva na Državu – razlika koja je potrebna da bi se zaštitila prava zakonitih vlasnika koji nisu počinili bilo kakav krivični ili carinski prekršaj. U ovom predmetu i uzimajući u obzir robu koja je trajno oduzeta, nije postojao interes Države koji je zahtevao da se ostane pri odluci o trajnom oduzimanju. Sporni zlatnici zaista potpadaju pod značenje člana 1 Protokola br. 1. Po mom mišljenju, ovaj član ukazuje na to da vlasnik koji ni za šta nije kriv i koji postupa u dobroj veri, mora da bude u mogućnosti da povрати svoju imovinu.

Čak i ako se Državi dozvoli diskreciono pravo u pogledu njenih upravnih propisa, postupak i delovanje protiv kompanije *AGOSI* predstavlja povredu prava na neometano uživanje imovine i nesrazmerni su i u pogledu cilja i u pogledu posledica koje imaju.

Na suđenju, delegat Komisije je tvrdio da sudsko preispitivanje nije predstavljalo zadovoljavajuće pravno sredstvo, u svrhu tumačenja člana 1 Protokola br. 1, koje bi kompaniji *AGOSI* omogućilo da ostvari svoja prava kao vlasnik imovine koji ni za šta nije kriv; pa se čini da bi ova analiza ovde bila relevantna. Prvo, Vlada Ujedinjenog Kraljevstva nije pred Komisijom zapravo pokrenula pitanje sudskog preispitivanja u vezi s iscrpljivanjem domaćih pravnih lekova. Drugo, korišćenje ovog argumenta u fazi utvrđivanja merituma a da prethodno nije upotrebljen u vezi sa članom 26 u fazi pred Komisijom, čini se kontradiktornim, čak i ako je Država zadržala pravo da se vrati na ovo pitanje prilikom razmatranja merituma. Ako je pravni lek bio toliko očigledan, zar nije izvesno da je činjenica da nije upotrebljen trebalo da bude iskorišćena kao argument?

Složenost britanskog procesnog sistema u ovoj oblasti bila je očigledna i pred Komisijom i pred Sudom. Ona se ne može uporediti s pravnim sistemima kontinentalne Evrope, koji omogućavaju sudsku kontrolu upravnih postupaka u pojedinačnim predmetima putem primene upravnog spora. Tačno je da se postupak sudskog preispitivanja u Ujedinjenom Kraljevstvu kreće u dobrom smeru, ali je on i dalje zbujujući čak i za najiskusnije britanske advokate, a pouzdan znak toga jeste vrlo mali broj presuda koje su donete u ovoj oblasti.

Delegat Komisije je takođe primetio da Država tvrdi da načelo prema kome se trajno oduzeta roba mora vratiti vlasniku koji je potpuno nevin, ne može biti izveden iz člana 1 Protokola br. 1. On je smatrao da to nije u skladu s tvrdnjom Države da se postupak sudskog preispitivanja može smatrati dovoljnim.

U odluci o prihvatljivosti predstavke (izveštaj, strana 44), Komisija je sažela stav Države na sledeći način:

„Tužena Država je osporavala to da podnosilac predstavke nije iscrpeo sva dostupna i delotvorna pravna sredstva u smislu člana 26 Konvencije u tom smislu što nije pokrenuo postupak protiv lica X i Y, bilo zbog čeka koji su izdali bilo zbog ugovora. Tužena Država prihvata, za potrebe prihvatljivosti, da je mogućnost da ospore, putem pokretanja postupka sudskog preispitivanja, odbijanje predstavnika Uprave carina da upotrebe svoje diskreciono pravo odlučivanja, shodno članu 288 Zakona o carinama i akcizama iz 1952. godine, nije onaj pravni lek koji član 26 Konvencije zahteva od podnosioca predstavke da traži.

Tužena Država je tvrdila da se zahtev iz člana 26 sastoji u tome da pravni lek mora biti u stanju da pruži pravno zadovoljenje po pritužbi podnosioca predstavke, bez obzira da li se to pravno sredstvo odnosi na navodno kršenje Konvencije ili ne. Stoga, građanski postupak protiv lica X i Y bi podnosiocu predstavke pružio finansijsko zadovoljenje, ugovorenu cenu, na koju ima pravo shodno ugovoru o kupoprodaji. Uz to, ovo pravno sredstvo odražava prirodu živog interesovanja za zlatnike posle njihove „prodaje” X i Y, što predstavlja pravo ove kompanije na osnovu ugovora u vezi s njihovim povraćajem ili isplatom ugovorenog iznosa.”

Takav postupak, da je pokrenut, bio bi sporedan, jer bi njegov rezultat bila samo moguća ošteta. Glavni građanski postupak je i dalje bio onaj koji je pokrenut protiv organa vlasti koji su zadržali zlatnike, u cilju obezbeđivanja njihovog povraćaja.

Jezička formulacija člana 288 Zakona iz 1952. godine pokazuje da je diskreciono ovlašćenje predstavnika Uprave carina izuzetno široko. U predmetu kompanije *AGOSI*, organi vlasti ni u jednom trenutku nisu bili spremni da izvrše povraćaj zlatnika.

Međutim, vladavina prava ukazuje da „mešanje organa vlasti u prava pojedinca treba da podleže delotvornoj kontroli... To je naročito slučaj kada... zakon daje izvršnim organima vlasti široka diskreciona ovlašćenja” (presuda u predmetu *Silver and Others* od 25. marta 1983. godine, Series A br. 61, str. 34, stav 90).

Iz sudske prakse ne proizilazi jasno da je sudsko preispitivanje moglo da bude korisno upotrebljeno, čak i kada bi sudovi u poslednjoj instanci imali nadležnost u ovom pogledu. Odredba 53 prakse Vrhovnog suda jasno ukazuje na teškoće prilikom podnošenja zahteva za sudsko preispitivanje. Predstavnici Uprave carina su 1. maja 1980. godine odgovorili da nisu spremni da upotrebe svoje ovlašćenje da vrate zlatnike, shodno članu 288 Zakona iz 1952. godine, iako se kompanija *AGOSI* pozivala na opšta načela britanskog prava, kada je zatražila da im se zlatnici vrate, i ponovo se bezuspešno obratila Višem sudu da bi im ti zlatnici bili vraćeni.

Zaštita koju pruža prvi stav člana 1 Protokola br. 1 ne odnosi se na lica koja su kriva za prevaru, ali se odnosi na vlasnike imovine koji nisu krivi za prevaru.

Dakle, po mom mišljenju, definitivno jeste došlo do kršenja člana 1 Protokola br. 1.

U vezi sa stavom 1 člana 6 Konvencije.

Osim pitanja člana 1 Protokola br. 1, postavlja se i pitanje povrede člana 6 Konvencije. Pošto je zaključila da je došlo do povrede Protokola br. 1, Komisija nije razmatrala ovu stavku.

Krivični postupak je pokrenut protiv lica koja su pokušala da unesu zlatnike u zemlju. Pravni zastupnik kompanije *AGOSI* nije krivično gonjen – naprotiv, on je pozvan da svedoči. Zahtev kompanije *AGOSI* nije podnet u okviru krivičnog postupka, u kome, u procesnom smislu, kompanija nije bila stranka. Naprotiv, njen zahtev da se utvrdi vlasništvo i obezbedi povraćaj zlatnika čiji je kompanija bila zakoniti vlasnik, i shodno prvobitnom ugovoru i shodno domaćem pravu, očigledno se bavio „građanskim pravima i obavezama”, u smislu stava 1 člana 6.

To je značilo da su pravila u vezi s „pravičnim suđenjem” morala da budu primenjena. Pa ipak, pre svega, kompanija *AGOSI* nije mogla delotvorno da potvrdi svoja prava ni u građanskom ni u upravnom sporu, što bi omogućilo valjano učešće strana u sporu (*procès contradictoire*) i odluke po njenom zahtevu. Drugo, pravni lek koji bi omogućio sudsko preispitivanje odluke carinskih organa nije bio tako lako dostupan; u svakom slučaju, sudsko preispitivanje koje je

stajalo na raspolaganju nije bilo dovoljno široko u svom delokrugu i nije zadovoljavalo zahteve pravne izvesnosti.

U fazi ispitivanja prihvatljivosti, Država se pozvala na to da je kompanija *AGOSI* imala mogućnosti da pokrene postupak protiv lica X i Y, iako bi bilo koji takav postupak naišao na nepremostive prepreke, od kojih je nesolventnost lica X i Y bila najmanji problem. Štaviše, odgovarajući građanski postupak očigledno jeste bio onaj postupak koji je pokrenut protiv carinskih vlasti za povraćaj zlatnika.

Da su carinski organi pokrenule postupak protiv direktora kompanije *AGOSI* za navodno saučesništvo, njemu bi bilo omogućeno pravično suđenje. Budući da carinski organi nisu pokrenuli postupak protiv kompanije *AGOSI*, nije pravično onemogućiti ih da iskoriste pravna sredstva, ili prenebregnuti pravila zacrtana u članu 6 u vezi s „građanskim pravima i obavezama”, jer su u ovom postupku nesumnjivo u pitanju takva prava. Krajnji rezultat ovde jeste zadržavanje upravne sankcije koju su izrekli organi carinske uprave, a koja se ne zasniva na krivici kompanije *AGOSI*. Stav 1 člana 6 definitivno kaže da se ne može, pod izgovorom promene nadležnosti/ih organa i pravne klasifikacije, biti lišen zaštitnih mera koje su uobičajene u postupcima u vezi s tim stvarima. Ovo je poštovano u presudi Evropskog suda u predmetu *Öztürk*. Država koja krivično nije gonila osobu shodno krivičnom pravu, ne može zbog svog unutrašnjeg strukturnog uređenja pravosuđa neko lice lišiti garancija koje pruža član 6, zato što nije bilo krivičnog postupka, a da ga u isto vreme onemogućiti u pokretanju građanskog postupka. Stoga je kompanija *AGOSI* bila onemogućena da dokaže svoju nevinost tokom krivičnog postupka i da potvrdi svoja prava u građanskom postupku. Kompanija *AGOSI* je imala lošiji tretman u postupku koji je sama pokrenula nego što su to imali stvarni počinioci krivičnog dela.

Imajući u vidu kako su stvari po pitanju prava i precedentnih odluka stajale pre 1985. godine, sudsko preispitivanje je predstavljalo redak pravni lek, i neuspeh kompanije *AGOSI* da iskoristi taj pravni lek, ne može, po mom mišljenju, biti razlog da smatramo da ona ne uživa zaštitne mere koje pruža Konvencija. Shodno tome, smatram da je došlo do kršenja stava 1 člana 6.